

В ТЪРСЕНЕ НА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО (С GPS И ПО КАРТА)

1. Понятието биологичното разнообразие (или биоразнообразие) е един от ключовите термини в природозащитата днес, отнасящ се до богатството на живота и многообразието от структури и форми, в които то съществува. Думата е комбинация от гръцкото „bios“ – „живот“, и латинското „diversus“ - „разнообразие“. Биоразнообразието включва организмите, намиращи се в атмосферата, на сушата и във водата. Всички видове имат роля и осигуряват материята на живота, от която ние зависим: от най-малките бактерии в почвата до най-големите бозайници в океана. Могат да бъдат класифицирани три вида биологично разнообразие: екосистемно, генетично и видово.

2. Европа има удивително биологично разнообразие. Голяма част от него се дължи на различните климатични и топографски условия, които се срещат тук. В Европа биологичното разнообразие е неравномерно разпределено, като се увеличава от север на юг. Центровете с висока степен на биоразнообразие могат да бъдат намерени в Средиземно море (Италия, Испания, Гърция, Франция) и в периферията на континента (България, Украйна, Грузия, Армения, Турция), с над 5000 ендемични растителни видове – срещат се само в тези страни. Въпреки усилията по опазване на биоразнообразието, много видове продължават да изчезват – към момента 78% от 520 описани вида европейски птици се смятат за застрашени

3. България е една от страните с най-голямо биоразнообразие в Европа, тъй като разполага с почти всички европейски типове природни местообитания, както и значителен брой уникални и представителни съобщества и екосистеми. Също така е огнище на видообразуване, което обяснява високото ниво на ендемизъм в страната. Тук има и много редки видове, голяма част от които са включени в списъка със световно застрашени от изчезване видове. Българските ендемични видове са около 5% от общата флора, което е доста голям дял в сравнение с други, по-големи, европейски страни

4. За България са описани повече от 20 000 безгръбначни. Гръбначната фауна е проучена най-задълбочено и е известно, че включва около 800 вида: 97 вида бозайници, 409 вида птици, 37 влечуги, 19 земноводни и 219 черноморски и сладководни риби. С 33 вида прилепи България е дом на почти всички съществуващи видове в Европа.

5. Природен парк „Врачански Балкан“ разполага с голямо биоразнообразие на малка територия. До момента в него са описани 1735 растителни вида и 1507 вида животни. Птиците, които се срещат в парка са почти половината от описаните за България видове. Има 29 вида прилепи, което е над 80% от срещаните се в страната.

6. Интересни видове животни, които се срещат във Врачанския Балкан са:

- бозайници: горски сънливец, белогръд таралеж, язовец, вигра, черен пор, дива котка, вълк, сърна;
- птици: черен щъркел, белоопашат мишелов, скален орел, белогръд бързолет, скална и червенокръста лястовица. През парка преминава вторият по големина в Европа миграционен път на птиците – „VIA ARIS-TOTELIS“.
- земноводни и влечуги: гъждовник, голям гребенест тритон, шипобедрена костенурка, шипоопашата костенурка, медянка, пепелянка;
- пеперуди: червен аполон, голямо нощно пауново око.

Тук се намират част от най-забележителните прилепни пещери в България, които заедно със старите широколистни гори са най-важното местообитание на редките видове широкоух прилеп и Бехщайнов нощник.

7. Важни видове растения, които се срещат във Врачанския Балкан са дърветата: цер, блазун, космат гъб, маклен, мъждрян, орех, обикновен бук, обикновен габър; храстите: люляк, глог, хвойна, шипка, грян и тревите: келереров центрантус, ковачев зановец, велчево плюскавиче, маймунски салеп, планинска чубрица, здравец, мента.

8. Много видове, срещащи се на територията на парка осигуряват продукти за местна консумация, вътрешна търговия и износ. В миналото тези ресурси са разработвани и експлоатирани в различна степен. Някои от тях, като стопански ценните дървесни видове и гивечът, са отдавна със стопанско значение и са подлагани на интензивно ползване и стопанисване. Други, като ядливите гъби и лекарствените растения (билки), са били традиционно събирани от местата, където се срещат в диворастящ вид, но напоследък са подложени на по-силна експлоатация, особено за износ с търговска цел.

9. Биоразнообразието има жизнено важно значение за хората, тъй като осигурява широка гама от екосистемни блага и услуги. Такива са например: 1) осигуряване на блага с пряка полза за хората, с ясна парична стойност (дървен материал, лечебни растения, гъби, гивеч, риба); - културни блага, които не предоставят преки материални ползи, но допринасят за по-широките нужди и потребности на обществото, като например естетическите и духовните; 2) регулиращи или това са жизнените функции на екосистемите, които рядко имат парична стойност на традиционния пазар и включват регулиране на климата, на местните валежи, биогеохимичните цикли (вкл. кръговрата на веществата), защита от бедствия (наводнения) и вредители; 3) подпомагащи услуги, които не са от пряка полза за хората, но са от съществено значение за функционирането на екосистемите и следователно косвено отговорни за всички групи блага и услуги (формиране на почви, растеж на растенията).

Когато изчезват компоненти на биоразнообразието, намалява устойчивостта на екосистемите. По-хомогенни, по-малко разнообразни местообитания или водни среди често са по-уязвими към външни въздействия, като болести и климатични промени

10. Биоразнообразието в световен мащаб намалява от индустриализацията насам. Настоящите тенденции могат да доведат до граматични последици за природата и човечеството. Заплашено е функционирането на екосистемите и от там - осигуряването на блага и услуги за хората. Бедните страни ще бъдат засегнати най-бързо и в най-висока степен.

Основните заплахи за биоразнообразието са:

- загуба или промяна на местообитанията;
- промени в климата;
- замърсяване;
- неустойчиво ползване и прекомерна експлоатация;
- инвазивни видове;
- браконьерство и колекционерство.

Най-успешният метод за опазване на биоразнообразието е съхранение на местообитанията, като това може да бъде постигнато с изграждане и осигуряване функционирането на система от защитени територии. В света има 177,547 национални защитени територии, които покриват 12,7% от сушата. Природен парк „Врачански Балкан“ е защитена територия и една от неговите цели е съхраняване на биоразнообразието.

